

مؤسسه کار و تامین اجتماعی

گزارش توسعه انسانی ۲۰۱۵

کار برای نوبت توسعه انسانی

مترجمان:

دکتر صابر شبانی اصل

دکتر سعید قاسمیان

مؤسسه کار و تامین اجتماعی

۱۳۹۵

Published for the
United Nations
Development
Programme
(UNDP)

عنوان و نام پدیدآور :	گزارش توسعه انسانی ۲۰۱۵ : کار برای توسعه انسانی / [راهنما و سرپرست تألیف سلیم جهان] : [به سفارش برنامه توسعه سازمان ملل متحد]؛ مترجمان صابر شیانی اصل، سعید قاسمیان.
مشخصات نشر :	تهران: مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری :	۳۶۹ ص.: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی). ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۲۴۲-۲۷۸-۱
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
یادداشت :	عنوان اصلی: Human Development Report 2015
موضوع :	کار و اشتغال -- جنبه های روان شناسی
موضوع :	Work -- Psychological aspects
موضوع :	کار و اشتغال -- آمار
موضوع :	Work -- Statistics
موضوع :	امنیت شغلی
موضوع :	Job security
شناسه افزوده :	شیانی اصل، صابر، ۱۳۴۰ -، مترجم
شناسه افزوده :	قاسمیان، سعید، مترجم
شناسه افزوده :	جهان، سلیم
شناسه افزوده :	Jahana, S. L.
شناسه افزوده :	مؤسسه کار و تأمین اجتماعی
شناسه افزوده :	Mo'assesye Kar va Tamine
رده بندی کنگره :	۳۶۹
رده بندی دیویی :	۱۵۸/۷
شماره کتابشناسی ملی :	۴۴۲۴۳۵

تهیه کنندگان گزارش توسعه انسانی:

مدیر و مؤلف اصلی:

سلیم جهان

معاون مدیر:

اوا جفرسون

پژوهشگران و آمارگران:

شاتانو موکرچی (سرپرست گروه)، میلوراد کوواچویچ (آماردان ارشد)، استرا بونینی، سیسیلیا برون، کریستینا

کازابات، یوشی هسو، کریستینا لنفلدر، ساسا لوسیا، تانی موکوپادیای، شیوانی نایار، توماس روکا، هرمان راب

کاترینا تکزوز، سیمونا زامپینو

تدوین و تولید:

بوتاگوز ایدریوا، الونور فورنی یر تومس، جان هیل، آدمیر چهیک، جنیفر آلفیلد، آنا شویبا و میشل ریدانته

پردازش و عملیات

ساراتویا مند (مدیر اجرایی)، مامایه گبرتسادیگ، فی جووارز شاناهان، می وینت دن

ناشر: مؤسسه کار و تأمین اجتماعی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۴۲-۲۷۸-۱

قیمت: ۴۰۰.۰۰۰ ریال

طراحی جلد و صفحه آرایی متن: سیدحامد رضوی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات اوقاف

نشانی: پاسداران، ابتدای اختیاریه جنوبی، کوچه آزاده، پلاک ۵، کدپستی: ۱۹۴۵۹۴۱۱۴۸

دورنگار: ۲۲۵۸۹۸۹۱

تلفن: ۲۲۵۶۲۷۳۳

فهرست مطالب

۱	قدردانی.....
۳	یادداشت ناشر.....
۵	پیشگفتار.....
	مروری بر گزارش توسعه انسانی ۲۰۱۵
۹	کار برای توسعه.....
۱۰	مردم ثروت‌های واقعی ملل هستند و توسعه انسانی بر گسترش انتخاب‌های مردم تکیه دارد.....
۱۱	کار، البته نه فقط کار درآمدزا به پیشرفت انسان کمک می‌کند و توسعه انسانی را ارتقاء می‌بخشد.....
۱۲	هنوز پیشرفت انسان‌ها نامتوازن است، محرومیت انسان‌ها هنوز گسترده و بخش زیادی از قابلیت انسان‌ها بلا استفاده باقی مانده است.....
۱۳	کار می‌تواند توسعه انسانی را تقویت کند، اما رخی از کارها به آن آسیب می‌زنند- ارتباط بین این دو غیرارادی و بی اختیار نیست.....
۱۵	جهانی شدن و انقلاب فناوری ماهیت کار به چگونگی انجام دادن آن را به سرعت تغییر می‌دهد.....
۱۶	جهانی شدن برای عده‌ای سودمند و برای عده‌ای نگرینار بوده است.....
۱۷	تسلط بر آینده در انقلاب دیجیتال به شانس و سرنوشت بستگی دارد؛ بلکه متکی به مهارت و آینده نگری است.....
۲۱	زنان سهم نابرابری از کارهای مراقبتی را بر عهده دارند.....
۲۲	ترمیم عدم توازن و بی عدالتی در کار درآمدی و غیردرآمدی، منافع نسل حاضر و نسل‌های آتی را تأمین خواهد کرد.....
۲۲	مشاغل و کارهای پایدار اجزای اصلی تشکیل دهنده توسعه پایدار هستند.....
۲۴	اهداف توسعه پایدار آثار و پیامدهای مهمی در کار پایدار دارد.....
۲۵	ارتقای توسعه انسانی از مسیر کار به سیاست‌های قوی و برنامه اجرایی نیاز دارد.....
۳۳	جهان شاهد تغییرات گسترده‌ای بوده است، اما مفهوم توسعه انسانی همچنان نیازمند توجه است البته نه سدت گذشته.....
۳۴	مفهوم و ابزار سنجش توسعه انسانی باید در انطباق بیشتر با چالش‌های امروز و جهان فردا مورد بازبینی قرار گیرد.....

فهرست کادرها

۱۰	کادر ۱: توسعه انسانی- یک رویکرد همه جانبه.....
۱۱	کادر ۲: سنجش توسعه انسانی.....
۳۰	کادر ۳: اقدامات ممکن در سطح کشوری برای حرکت در مسیر کار پایدار.....
۳۲	کادر ۴: انعطاف پذیری در دانمارک.....
۳۳	کادر ۵: چهار رکن برنامه کار شایسته.....

فهرست جداول:

جدول ۱: اهداف توسعه پایدار..... ۲۴

فهرست نمودارها

- نمودار ۱: کار مردم را در سراسر جهان به روش‌های مختلف مشغول کرده است..... ۹
- نمودار ۲: کار و توسعه انسانی رابطه هم‌افزا دارند..... ۱۱
- نمودار ۳: کار ظالمانه و بهره‌کشی توسعه انسانی را تخریب می‌کند..... ۱۴
- نمودار ۴: سرعت پذیرش فناوری جدید در ایالات متحده (سال)..... ۱۵
- نمودار ۵: اتوماسیون و تأثیر آن در حذف بقی کارها..... ۱۹
- نمودار ۶: توزیع منطقه‌ای حضور زنان در جایگاه مدیریت ارشد مشاغل در جهان، ۲۰۱۵..... ۲۱
- نمودار ۷: ماتریکس توسعه پایدار..... ۲۳
- نمودار ۸: اقدامات سیاستی برای تقویت توسعه انسانی در مسیر انتقال..... ۲۶
- نمودار ۹: تعداد کشورهایی که کنوانسیون‌های سازمان جهانی کار را تصویب کرده‌اند..... ۲۷

فصل اول: کار و توسعه انسانی - تحلیل روابط

- کار مفهومی گسترده‌تر از شغل (کار درآمدزا) دارد..... ۳۹
- کار در مراحل مختلف زندگی..... ۴۲
- کار توسعه انسانی را تقویت می‌کند..... ۴۳
- رابطه بین کار و توسعه انسانی غیر ارادی و خود-سامان نیست..... ۴۵
- کیفیت کار..... ۴۵
- رضایت و خوشنودی کارگران..... ۴۵
- حق بیان و مشارکت..... ۴۶
- کار پایدار..... ۴۷
- ارزش اجتماعی کار..... ۴۸
- تبعیض و خشونت در کار..... ۴۸
- کار در دوره مناقشه و دوره پس از مناقشه..... ۴۹
- کاری که به توسعه انسانی آسیب می‌زند..... ۵۰
- کار کودکان..... ۵۲
- کار اجباری..... ۵۷
- کارگران قاچاق شده..... ۵۸

- کارگران فعال در مشاغل پرخطر..... ۵۹
- کارگران مهاجر- غیرقانونی وقانونی..... ۵۹
- کارگران یا خدمتکاران خانگی..... ۶۰
- کارگران در صنایع پرخطر..... ۶۰
- نتیجه..... ۶۱

فهرست جداول:

- جدول ۱، ۱: نرخ اشتغال افراد دارای معلولیت در کشورهای کم درآمد و پردرآمد در آخرین سال گزارش داده‌ها (%)..... ۴۸

فهرست نمودارها:

- نمودار ۱، ۱: کار مفهومی فراتر از شغل دارد..... ۴۰
- نمودار ۱، ۲: کارگران در کشورهای با پیش‌سازندستگی ضعیف اغلب پس از سن ۶۵ سالگی در بازار کار حضور دارند؛ درحالی که کارگران در کشورهای با پوشش بازنشستگی گسترده اغلب پیش از موعد بازنشسته می‌شوند..... ۴۲
- نمودار ۱، ۳: کار و توسعه انسانی همدیگر را تقویت می‌کنند..... ۴۳
- نمودار ۱، ۴: کار فاسد و بهره‌کشی در کار توسعه انسانی را مخدوم می‌کند..... ۵۲
- نمودار ۱، ۵: زنان و دختران بیش از مردان و پسران در کار اجباری و اِلیت می‌کنند، ۲۰۱۲..... ۵۳
- نمودار ۱، ۶: سود سالانه کار اجباری در آسیا و اقیانوسیه از سن ۲۰۰۶، به‌ویژه بیشتر از سایر مناطق جهان است..... ۵۸
- نمودار ۱، ۷: بین سال‌های ۲۰۰۷-۲۰۱۰ بیشترین میزان قاچاق انسان به هدف بهره‌کشی جنسی صورت گرفته است..... ۵۹

فهرست کادرها

- کادر ۱، ۱: کار چیست؟..... ۴۱
- کادر ۱، ۲: معیارهای کیفیت کار..... ۴۶
- کادر ۱، ۳: چه چیز مایه خشنودی است- داشتن شغل یا تمهیداتی فراتر از آن؟..... ۴۷

فصل دوم: توسعه انسانی و کار: پیشرفت‌ها و چالش‌ها

- میزان پیشرفت انسان و تأثیر کار در این پیشرفت..... ۷۵
- روند شاخص توسعه انسانی..... ۷۵
- کار به دستاوردهای توسعه انسانی بسیار کمک کرده است..... ۷۷
- محرومیت‌های شدید انسانی در کنار ظرفیت‌های قابل توجه و استفاده نشده انسانی..... ۷۹
- دستاوردهای نابرابر در توسعه انسانی..... ۷۹
- کسری توسعه انسانی..... ۸۲

۸۳	کسری شاخص توسعه انسانی.....
۸۳	فقر چند بعدی.....
۸۶	ظرفیت‌های بزرگ انسانی که بدون استفاده رها شده اند.....
۸۶	کار زیان آور.....
۸۶	بیکاری جوانان.....
۸۸	سایر چالش‌های توسعه انسانی.....
۸۸	رشد نابرابری.....
۹۲	ساختار و رشد جمعیت.....
۹۳	رشد شهرنشینی.....
۹۴	امنیت انسانی.....
۹۵	توانمندسازی زنان.....
۹۵	تکانه‌ها، آسیب‌پذیری‌ها و مخاطرات.....
۹۶	تهدیدهای نوظهور سلامت.....
۹۷	بیماری‌های واگیر.....
۹۷	تغییرات اقلیمی.....
۹۸	توسعه انسانی - چشم انداز.....

فهرست جداول

۸۱	جدول ۱، ۲: شاخص توسعه جنسیتی به تفکیک مناطق، ۲۰۱۴.....
۸۴	جدول ۲، ۳: کشورهایی که دارای بیشترین جمعیت فقرای چند بعدی هستند.....
۸۹	جدول ۲، ۳: شاخص توسعه انسانی و شاخص توسعه انسانی تعدیل شده با نابرابری در مناطق منتخب، ۲۰۱۲.....

فهرست نمودارها

۷۶	نمودار ۱، ۲: پیشرفت در شاخص توسعه انسانی از سال ۱۹۹۰ به بعد همواره و در همه مناطق در حال توسعه روند مثبتی داشته است.....
	نمودار ۲، ۳: بین سال‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۱۴ تعداد جمعیت شهروندان ساکن کشورهای با توسعه انسانی بالا افزایش و در همین دوره جمعیت راد ساکن کشورهای با توسعه انسانی پایین کاهش یافته است.....
۷۶	نمودار ۲، ۳: هیچ رابطه از پیش تعیین شده و خودکار بین درآمد و توسعه انسانی نیست (۲۰۱۴).....
۷۹	نمودار ۲، ۴: فقر درامدی در قرقیزستان بدون ارسال درآمدهای مهاجران بسیار زیاد خواهد بود.....
۸۰	نمودار ۲، ۵: ارزش غیر تجمعی شاخص توسعه انسانی واقعیت‌های پنهان در میانگین کشوری را آشکار می‌کند: اتیوپی.....
۸۱	نمودار ۲، ۶: کودکان در جنوب آفریقا نه تنها به طور نامتناسبی فقیر هستند بلکه بیشترین آنها در فقیرترین خانواده‌ها توزیع شده‌اند.....
۸۲	نمودار ۲، ۷: دسترسی به خدمات پایه اجتماعی در مولداوی در مناطق شهری-روستایی نابرابر است، ۲۰۱۴.....
	نمودار ۲، ۸: شرق آسیا و اقیانوسیه در بین مناطق در حال توسعه در دوره ۱۹۹۰-۲۰۱۴ بیشترین کاهش را در کسری شاخص توسعه انسانی تجربه کرده‌اند.....
۸۳	نمودار ۲، ۹: مناطق روستایی، حین در مقایسه با مناطق شهری، با فقر چند بعدی، روبرو هستند، ۲۰۱۲.....
۸۴	نمودار ۲، ۱۰: مناطق روستایی، حین در مقایسه با مناطق شهری، با فقر چند بعدی، روبرو هستند، ۲۰۱۲.....

۸۵	نمودار ۲، ۱۰: گستره محرومیت در جهان.....
۸۷	نمودار ۲، ۱۱: نرخ بیکاری جوانان در کشورهای عربی از سایر مناطق بیشتر است، ۲۰۰۸-۲۰۱۴.....
۹۰	نمودار ۲، ۱۲: حدود ۸۰٪ جمعیت جهان تنها ۶٪ از ثروت جهان را در اختیار دارند، ۲۰۱۴.....
۹۳	نمودار ۲، ۱۳: در کشورهای کمتر توسعه یافته جمعیت خردسالان مهمترین عامل نسبت وابستگی بالا در جمعیت است، ۲۰۱۴.....
۹۴	نمودار ۲، ۱۴: در سال ۱۹۵۰ یک سوم جمعیت جهان در شهرها زندگی می کردند، در سال ۲۰۰۰ نیمی از جمعیت ساکن شهرها بودند و در سال ۲۰۵۰ دو سوم شهرنشین خواهند شد.....
۹۶	نمودار ۲، ۱۵: نرخ های تغذیه ناکافی و اضافه وزن برحسب داده های موجود در مناطق مختلف متفاوت است.....

فهرست کادرها

۸۲	کادر ۲، ۱: دسترسی نابرابر به انقلاب دیجیتال.....
۸۸	کادر ۲، ۲: تأثیر بیکاری طایفه ای بر جوانان.....
۹۹	کادر ۲، ۳: معیارهای متفاوت رفاه انسانی.....

فصل سوم: تغییر و تحول مستمر در جهان کار

۱۰۵	تغییر ساختاری کار.....
۱۰۸	کشاورزی.....
۱۰۸	صنعت.....
۱۰۸	خدمات.....
۱۰۹	انقلاب فناوری.....
۱۱۲	جهانی سازی کار.....
۱۱۴	برون سپاری.....
۱۱۶	زنجیره های ارزش جهانی.....
۱۱۷	کار در عصر دیجیتال.....
۱۲۱	پیشازان جدید کار.....
۱۲۱	تولید کنندگان جدید.....
۱۲۱	کالاها و خدمات شخصی شده.....
۱۲۲	خدمات جدید کسب و کار.....
۱۲۲	اقتصاد مشارکتی.....
۱۲۲	کارآفرینی خلاق (استارت آپ ها - Start-Ups).....
۱۲۲	کار در شبکه های اینترنتی.....
۱۲۳	اقتصاد دانش بنیان.....
۱۲۵	کار انعطاف پذیر.....

۱۲۶	نوآوری های خلاقانه.....
۱۲۷	فعالیت های داوطلبانه مجازی.....
۱۲۸	نیروی کار مدرن.....
۱۲۸	جوانان هزاره.....
۱۲۸	کارآفرینان اجتماعی.....
۱۲۹	فرصت های مربوط به زنان.....
۱۳۳	افق های جدید برای کارگران سالمند.....
۱۳۳	وعده هایی که تا به حال تحقق نیافته اند.....
۱۳۳	انقلاب فناوری - ایجاد مشاغل یا حذف آنها؟.....
۱۳۴	بهره‌وری و دستمزدها - رابطه ای در انتظار.....
۱۳۵	افزایش نابرابری در سهم درآمد - واقعی بدون ابهام.....
۱۳۷	پیامدهای تحولات در توسعه انسانی.....
۱۳۷	نتیجه گیری.....

فهرست نمودارها

۱۰۷	نمودار ۳، ۱: هرچند اهمیت کشاورزی در اقتصادها کاهش یافته، اهمیت آن برای کارگران، با وجود کاهش نسبی، همچنان بالاست.....
۱۱۲	نمودار ۳، ۲: سازگاری با فناوری های نوین در آمریکا بسیار سریع رخ داده است.....
۱۱۳	نمودار ۳، ۳: تغییر در سازگاری با فناوری در سراسر جهان بین سال های ۱۹۶۵ و ۲۰۱۱ بسیار قابل توجه بود و وعده بهره‌مندی مردم از مزیت های فناوری در جهان تحقق یافت.....
۱۱۷	نمودار ۳، ۴: انقلاب دیجیتال تولید جهانی کالا و خدمات را به ویژه در تجارت فناوری دیجیتال متحول کرده است.....
۱۱۸	نمودار ۳، ۵: بخش های دیجیتال در جریان های تجارت جهانی رشد کرده است - نمونه های منتخب.....
۱۱۹	نمودار ۳، ۶: فرصت های کاربرد برنامه های موبایل برای کشاورزی و توسعه روستایی.....
۱۲۰	نمودار ۳، ۷: پیش بینی می شود مشتریان موبایل و ارتباطات موبایل در آفریقای زیر صحرایین ۲۰۱۳ و ۲۰۲۰ رشد قابل توجهی داشته باشند.....
۱۲۶	نمودار ۳، ۸: بین سال های ۱۹۷۰ تا ۲۰۱۴ تعداد موارد ثبت.....
۱۲۷	نمودار ۳، ۹: ژاپن در سال ۲۰۱۳ در صدر کشورهایی قرار داشت.....
۱۳۳	نمودار ۳، ۱۰: تعداد ۲۰ شغل که در صندوق فهرست مشاغل متأثر از اتوماسیون قرار دارند.....
۱۳۴	نمودار ۳، ۱۱: در هلند و آمریکا ارزش افزوده رشد بهره‌وری اغلب در قالب رشد دستمزدها بازتاب نیافته است.....
۱۳۵	نمودار ۳، ۱۲: نرخ رشد بهره‌وری با ظهور انقلاب فناوری، برخلاف انتظار، شاهد رشد خارق العاده ای نبوده است.....
۱۳۵	نمودار ۳، ۱۳: نسبت درآمدهای نیروی کار بسیار ماهر به طور مستمر افزایش، و نسبت درآمد های نیروی کار با مهارت متوسط و پایین کاهش یافته است.....

- نمودار ۳، ۱۴: بر پایه داده‌های ۲۷ کشور توسعه یافته و ۲۸ کشور در حال توسعه، کارگران در مجموع سهم کوچکتري از درآمد شرکت‌های
 ۱۳۵ متبوع را دریافت می‌کنند.....
- نمودار ۳، ۱۵: افزایش ناگهانی پرداخت‌های جبرانی برای دریافت کنندگان حقوق‌های بسیار بالا فقط اقلیت پردرآمدها را منتفع ساخته است؛
 ۱۳۶ داده‌های تجميع شده از سال ۱۹۸۰.....

فهرست کادرها

- کادر ۳، ۱: تاریخ کار در یک نگاه..... ۱۰۶
- کادر ۳، ۲: انقلاب صنعتی چهارم..... ۱۱۱
- کادر ۳، ۳: بوسنی هرزگوین - توان عملی از طریق برون سپاری..... ۱۱۵
- کادر ۳، ۴: چالش‌های ادغام آپ‌ها در کشورهای عربی..... ۱۲۳
- کادر ۳، ۵: تلاش برای بهبود کار در شبکه‌های اینترنتی..... ۱۲۴

فصل چهارم: عدم توازن در کار در آمدي و غير دستمزدی

- اختلاف در حوزه کار دستمزدی..... ۱۴۲
- زنان حضور کمتری در نیروی کار دارند..... ۱۴۲
- زنان درآمد کمتری دارند..... ۱۴۴
- موانع نامشهود همچنان عامل تداوم عدم توازن جنسیتی هستند..... ۱۴۵
- موانع نامتقارن در کارآفرینی..... ۱۴۶
- حضور نابرابر در مشاغل زیان آور..... ۱۴۷
- کشاورزی..... ۱۴۸
- کار خانگی دستمزدی..... ۱۵۰
- عدم توازن در کار غیردرآمدی..... ۱۵۳
- نابرابری در اوقات فراغت..... ۱۵۵
- مشارکت در مسئولیت کار مراقبتی..... ۱۵۶
- چالش‌های در حال ظهور - شکاف‌های مراقبتی، تهدیدهای سلامت و تغییرات اقلیمی..... ۱۵۷
- شکاف‌های مراقبتی..... ۱۵۷
- تهدیدها یا آسیب‌های سلامت..... ۱۵۸
- تغییرات اقلیمی..... ۱۵۹
- تلاش برای برقراری توازن - گسترش دامنه انتخاب‌ها، توانمندسازی مردم..... ۱۵۹

نتیجه گیری..... ۱۶۰

فهرست جداول

- جدول ۱، ۴: کارگران خانگی در هند به تفکیک بخش های خدماتی، ۲۰۰۴-۰۵ (هزار)..... ۱۵۰
- جدول ۲، ۴: کارگران خانگی مهاجر در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس..... ۱۵۱

فهرست نمودارها

- نمودار ۱، ۴: مردان کارهای درآمدی را تسخیر کرده اند و زنان کارهای غیردرآمدی..... ۱۴۱
- نمودار ۲، ۴: زنان براساس داده های نرخ مشارکت در نیروی کار حضور کمتری در کارهای درآمدی دارند..... ۱۴۲
- نمودار ۳، ۴: در سال ۲۰۱۵، ۲۲ درصد از جمعیت سنین کار (۱۵ سال و بالاتر)..... ۱۴۳
- نمودار ۴، ۴: بخش بزرگی از تفاوت درآمدی بین مردان و زنان غیر قابل توجیه است..... ۱۴۴
- نمودار ۵، ۴: زنان در مقایسه با مردان در همه مناصب حیاتی کمتری در مناصب مدیریت ارشد دارند، ۲۰۱۵..... ۱۴۵
- نمودار ۶، ۴: احتمال حضور زنان در مناصب عالی به بیش از ۱۰۰٪ می رسد..... ۱۴۶
- نمودار ۷، ۴: زنان کمتری نسبت به مردان در بین کارآفرینان جدید وجود داشته اند..... ۱۴۶
- نمودار ۸، ۴: در اغلب مناطق جهان زنان در مشاغل زیان آور کاری کمتری دارند..... ۱۴۸
- نمودار ۹، ۴: در جنوب آسیا کشاورزی بیش از ۶۰ درصد کل اشتغال را پوشش می دهد..... ۱۴۹
- نمودار ۱۰، ۴: در مناطق روستایی مالایزی زنان حتی در صورت اشتغال در خارج از خانه اغلب دستمزد دریافت نمی کنند، ۲۰۰۸..... ۱۴۹
- نمودار ۱۱، ۴: زنان مسئولیت سنگینی را در کارهای مراقبتی غیردرآمدی به دوش می کشند..... ۱۵۳
- نمودار ۱۲، ۴: در همه گروه های توسعه انسانی، مردان نسبت به زنان اوقات فراغت بیشتری برای تفریح و مشارکت در فعالیت های اجتماعی دارند (داده ها مربوط به نزدیکترین سال است)..... ۱۵۶
- نمودار ۱۳، ۴: والدین ارشد اغلب از نوه های خردسال خود نگهداری می کنند..... ۱۵۶
- نمودار ۱۴، ۴: بار خدمات مراقبتی برای سالمندان در چین و آمریکا به شدت افزایش خواهد یافت..... ۱۵۷

فهرست کادرها

- کادر ۱، ۴: ارزش گذاری کار غیردرآمدی بر مبنای ارزش پول..... ۱۵۴
- کادر ۲، ۴: اعتبارات خاص مراقبت طولانی مدت از سالمندان در ژاپن..... ۱۵۸
- کادر ۳، ۴: مرخصی با حقوق برای والدین، از جمله مرخصی اجباری والدین..... ۱۶۱

فصل پنجم: حرکت در مسیر کار پایدار

۱۷۱	بستر سازی: اهداف مرتبط با توسعه پایدار
۱۷۱	پایداری در چارچوب توسعه انسانی
۱۷۷	کار و توسعه پایدار
۱۷۷	کار پایدار
۱۷۸	حذف مشاغل - مدیریت زیان ها
۱۸۲	تغییر مشاغل - تغییر ماهیت و نوع شغل
۱۸۵	ایجاد مشاغل - حرکت به سوی عرصه های جدید کار
۱۸۶	بازخوانی "اهداف توسعه پایدار" - تأثیر ضمنی این اهداف در کار
۱۸۸	حذف، تغییر یا ایجاد مشاغل - راهکارهای توسعه پایدار
۱۹۰	ایجاد مهارت ها و قابلیت ها از طریق اهداف توسعه پایدار
۱۹۱	نتیجه گیری

فهرست جداول

۱۷۶	جدول ۵، ۱: انتشار گازهای گلخانه ای و اشتغال به تفکیک بخش های اقتصادی
۱۸۱	جدول ۵، ۲: مواجهه با تعطیلی صنایع
۱۸۶	جدول ۵، ۳: تعداد سیستم های نصب شده خانگی و جمعیت فاقد
۱۹۰	جدول ۵، ۴: مشاغل ایجاد شده در انرژی پاک

فهرست نمودارها:

۱۷۶	نمودار ۵، ۱: بین شاخص مصرف انرژی و شاخص توسعه انسانی در کشورهای در حال توسعه رابطه مستقیم و قوی وجود دارد
۱۸۲	نمودار ۵، ۲: بیشترین سهم کشاورزی در اشتغال مربوط به مناطق شرق و جنوب آسیاست

فهرست کادرها:

۱۷۲	کادر ۵، ۱: اهداف توسعه پایدار و توسعه انسانی
۱۸۳	کادر ۵، ۲: تغییر در اوراق کردن کشتی ها: بهبود کار پایدار از طریق اعمال استانداردها
۱۸۵	کادر ۵، ۳: اجرای برنامه ملی تاجیکستان در استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر
۱۸۷	کادر ۵، ۴: داده های بزرگ و برخی از پیامدهای آن در کار و اهداف توسعه پایدار

فصل ششم: پیشبرد توسعه انسانی از مسیر اشتغال

۱۹۵		استراتژی برای ایجاد فرصت‌های کار
۱۹۵		طراحی و تنظیم استراتژی‌های اشتغال ملی برای مقابله با چالش‌های حوزه کار
۱۹۵		تعیین هدف اشتغال
۱۹۶		تدوین استراتژی‌های توسعه اشتغال زنا
۱۹۸		حرکت در مسیر فراگیر مالی
۱۹۹		ایجاد ساز و کار حمایتی در ساختار اقتصاد کلان
۲۰۰		حرکت در مسیر نزولی
۲۰۱		ارائه مهارت‌های جدید و آموزش برای کارگران
۲۰۴		نوآوری در راستای منافع همه گروه‌های درآمدی
۲۰۵		استراتژی‌ها برای تضمین رفاه کارگران
۲۰۵		تضمین حقوق کار و مزایا برای کارگران
۲۰۶		اقدام از بالا - تنظیم قوانین و مقررات
۲۰۷		ایجاد اطمینان از اینکه افراد معلول نیز می‌توانند کار کنند
۲۰۹		تبدیل حقوق ایمنی کارگران به موضوع فرامرزی و بین‌المللی
۲۰۹		اقدام از پایین - تقویت اقدام جمعی و اتحادیه‌های مشاغل
۲۱۱		گسترش حمایت‌های اجتماعی
۲۱۱		حرکت به سوی حمایت‌های اجتماعی بیشتر
۲۱۳		حمایت‌های اجتماعی برای افراد سالمند
۲۱۴		حل و فصل نابرابری‌ها
۲۱۸		استراتژی‌ها برای اقدامات هدفمند
۲۱۸		کاهش تمایز جنسیتی در کار
۲۲۲		حرکت در مسیر کار پایدار
۲۲۲		گسترش قابلیت‌ها و مهارت‌ها
۲۲۳		استفاده از فناوری‌های مختلف و سرمایه‌گذاری‌های جدید
۲۲۴		ایجاد انگیزه برای اقدام فردی، مدیریت تعارض‌ها و حفاظت در مقابل نابرابری‌ها
۲۲۶		اقدام برای مداخله‌های خاص گروهی
۲۲۶		بیکاری جوانان
۲۲۷		کارگران سالمند
۲۲۷		کار در وضعیت مناقشه و پسمانقشه
۲۲۸		کار خلاقانه و داوطلبانه
۲۲۸		یک برنامه اقدام - سه رکن
۲۲۸		الف) تهیه یک قرارداد اجتماعی جدید

- ۲۲۹ (ب) پیگیری یک اقدام جهانی
- ۲۳۰ (ج) اجرای برنامه کار شایسته
- ۲۳۱ نتیجه گیری

فهرست جداول

- ۲۳۱ جدول الف ۱۶: وضعیت کنوانسیون های مهم کار

فهرست نمودارها

- ۲۰۶ نمودار ۱۶: بیش از ۱۷۰ کشور، کنوانسیون پرداخت های برابر
- نمودار ۲: تا سال ۲۰۱۴، ۶۵ کشور تبعیض بر اساس ویژگی های جنسی را تمام یا بخشی از قلمرو خود منع کرده بودند که رشد بیش از سه برابر این کشورها را در ۵ سال اخیر نشان می دهد
- ۲۰۷ نمودار ۳: در مقیاس جهانی قوانین کار کاررها فقط ۱۰ درصد کارگران خانگی را پوشش می دهند
- ۲۰۸ نمودار ۴: رابطه بین میانگین سال های تحویل و نرخ مشارکت در نیروی کار برای زنان شکل است
- ۲۱۹

فهرست کادرها

- ۱۹۶ کادر ۱: استراتژی های اشتغال ملی
- ۱۹۷ کادر ۲: برنامه خوداشتغالی در مقدونیه
- ۱۹۸ کادر ۳: استاندارد کار برای مواجهه با اقتصاد غیررسمی - اقدام مهم جدید
- ۱۹۹ کادر ۴: "م پرو" یک راهکار ابتکاری برای پیوستگی مالی
- ۲۰۱ کادر ۵: حفظ رقابت پذیری با بهبود شرایط کار
- ۲۰۱ کادر ۶: کامبوج - یک تجربه موفق در جهان در حال تغییر کار
- ۲۱۰ کادر ۸: انجمن زنان خویش فرما - بزرگترین اتحادیه صنفی کارگران غیررسمی
- ۲۱۲ کادر ۹: فرصت های اشتغال روستایی برای دازایی های عمومی در بنگلادش
- ۲۱۳ کادر ۱۰: طرح های تضمین اشتغال روستایی در هند - یک اقدام بزرگ
- ۲۱۴ کادر ۱۱: اصلاحات پی در پی در شیلی: پایداری بیشتر حق بیمه بیشتر
- ۲۱۶ کادر ۱۲: چگونه مونه نگرو ارزش آموزش عالی را پاس می دارد
- ۲۱۷ کادر ۱۳: بولسا- فامیلا- برنامه کمک های انتقالی نقدی مشروط در برزیل
- ۲۱۸ کادر ۱۴: اقدامات پیشنهادی برای کاهش نابرابری ها
- ۲۱۹ کادر ۱۵: نظام های مثبت مرخصی والدین
- ۲۲۰ کادر ۱۶: پرداخت نقدی در ازای کار مراقبتی
- ۲۲۲ کادر ۱۷: سیاست های جنسیتی در نروژ
- ۲۲۳ کادر ۱۸: اقدامات بخش خصوصی ترکیه در پاسخ به چالش عدم تناسب مهارت ها در سطح محلی

۲۲۵	کادر ۱۹: دستمزد اجتماعی کار.....
۲۲۶	کادر ۲۰: اقدامات ممکن در سطح کشوری برای حرکت در مسیر کار پایدار.....
۲۲۹	کادر ۲۱: انعطاف پذیری کار در دانمارک.....
۲۳۰	کادر ۲۲: چهار رکن برنامه کار شایسته.....

پیوست آماری

۲۴۱	جدول پیوست آماری ۱: شاخص توسعه انسانی و اجزای آن.....
۲۴۸	جدول پیوست آماری ۲: روند شاخص توسعه انسانی ۲۰۱۴-۱۹۹۰.....
۲۵۵	جدول پیوست آماری ۳: شاخص توسعه انسانی تعدیل شده با نابرابری.....
۲۶۳	جدول پیوست آماری ۴: شاخص توسعه جنسیتی.....
۲۷۰	جدول پیوست آماری ۵: شاخص نابرابری حسیتی.....
۲۷۷	جدول پیوست آماری ۶: شاخص فقر چند بعدی: کشورهای در حال توسعه.....
۲۸۱	جدول پیوست آماری ۷: شاخص فقر چند بعدی: تغییرات در گذر زمان.....
۲۸۵	جدول پیوست آماری ۸: روندهای جمعیت.....
۲۹۳	جدول پیوست آماری ۹: دستاوردهای سلامت.....
۳۰۰	جدول پیوست آماری ۱۰: دستاوردهای آموزشی.....
۳۱۲	جدول پیوست آماری ۱۱: درآمد ملی و ترکیب منابع.....
۳۲۰	جدول پیوست آماری ۱۲: پایداری زیست محیطی.....
۳۳۰	جدول پیوست آماری ۱۳: کار و اشتغال.....
۳۳۸	جدول پیوست آماری ۱۴: امنیت انسانی.....
۳۴۵	جدول پیوست آماری ۱۵: پیوستگی بین المللی.....
۳۵۴	جدول پیوست آماری ۱۶: شاخص های تکمیلی: ادراک رفاه.....

یادداشت ناشر

گزارش های توسعه انسانی با محور قرار دادن انسان به عنوان هدف توسعه که در نوع خود پیشرفته ترین گفتمان توسعه را نمایندگی می کند تأکید دارد که توسعه به مفهوم واقعی آن تنها با عاملیت انسان ها و برای انسان ها تحقق می یابد. بی تردید، گزارش های توسعه انسانی مجموعه نفیسی است که روند تغییرات در مهمترین نشانه های پیشرفت جوامع و انسان ها در سرتاسر جهان را منعکس می کند و البته راهنمای مناسبی برای ارزیابی اثرات راهبردها و سیاست های کلان کشوری در کیفیت زندگی شهروندان در ابعاد اصلی زندگی، شامل برخورداری از استاندارد شایسته زندگی (درآمد کافی)، آگاهی و قابلیت انتخاب (آموزش و ارتقای بینش)، قابلیت بهره مندی از زندگی (سلامت جسمی و روانی) و برخورداری از فرصت های برابر در ارتقای کیفیت زندگی (عدالت در توزیع)، محسوب می شود.

گزارش سال ۲۰۱۵، با محور قرار دادن "کار" به عنوان مهمترین عامل دوام و بقای زندگی، ابعاد مختلفی از کار را واکاوی کرده و با نگرشی انسانی به موضوع کار آن را فراتر از کار درآمد زا به همه حیطه های تلاش انسان برای استمرار زندگی تعمیم داده است. گزارش اخیر ابتدا تصویری ملموس از ماهیت کار و اثرات مثبت و منفی آن در توسعه انسانی را ارائه می کند و در ادامه، به سیاست ها و راهبردهایی اشاره می کند که می تواند در همه ابعاد، به تقویت رابطه مثبت و متقابل "کار" و "توسعه انسانی" و تضعیف اثرات منفی بین این دو منجر شود. گزارش اخیر با ظرفیت خوبی برای تنظیم سیاست های کلان کار در سطوح کشوری برخوردار است و مسیر انتفاع هر چه بیشتر جامعه از انواع مختلف کار و تلاش، در وجه مختلف آن را ترسیم می کند.

خوشبختانه، اهمیت توسعه انسانی برای مراجع عالی تصمیم گیری در نظام قانون گذاری و اجرایی ناشناخته نیست و بازتاب مناسبی از آن را می توان در اسناد مهم بالادستی مانند قوانین برنامه و سیاست های کلی مشاهده کرد. مطالعات تطبیقی نشان می دهد که کشورهای مختلف به ویژه کشورهای در حال توسعه در مسیر اخیر از ظرفیت های فنی داخلی و بین المللی به ویژه نهادهای وابسته به سازمان ملل متحد در راستای تنظیم سیاست های مطلوب در ابعاد توسعه انسانی بهره های زیادی برده اند. در ایران اسلامی ما نیز اندیشمندان و صاحب نظران حوزه توسعه انسانی با حمایت مؤسسه ها و نهادهای مرتبط عموم پژوهش های کاربردی انجام داده اند که بی تردید باید به قوت ادامه یابد تا نقشه راه مطلوبی برای دستیابی به ارزش های توسعه انسانی منطبق با شرایط جاری و آتی کشور از منظر اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی ترسیم شود. این تحقیقات وضع موجود ما را در ابعاد مختلف توسعه انسانی در سطح ملی و به تفکیک مناطق مختلف و توزیع جغرافیایی، سنی و جنسی و... تبیین می کند و متناسب با آن توصیه هایی شده در اسناد قانونی بالادستی، سیاست ها و برنامه های لازم برای دستیابی به شاخص های متناظر و متناسب با اهداف اصلی و فرعی را ارائه می نماید.

شایسته است از تلاش مترجمان محترم آقایان دکتر صابر شیبانی و دکتر فاطمه امیر که در فرصتی کوتاه ترجمه های وزین و ارزشمند به مخاطبان فرهیخته حوزه توسعه انسانی تقدیم کردند صمیمانه سپاسگزاری کنم. در همکاری این خدمت به ویژه آقای مهدی رضوان، مدیر پژوهش آقای حمیدرضا محمدی، مدیر انتشارات و آقای سید حامد رضوی، طراح و صفحه بندی که در آماده کردن این گزارش نفیس برای چاپ نقش موثری داشتند، نیز بسیار سپاسگزارم.

مؤسسه کار و تأمین اجتماعی به عنوان بازوی علمی و تخصصی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تلاش تمام صاحب نظران و خبرگان حوزه توسعه انسانی را ارج می نهد و آمادگی خود را برای پشتیبانی از این تلاش ها اعلام می کند. امید است با هم افزایی دانش و توان علمی نخبگان و حمایت جدی مسئولان در همه سطوح شاهد شکوفایی بیشتر قابلیت های انسانی و ارتقای کیفیت زندگی ملت بزرگ ایران باشیم.

دکتر محمد رضا سپهری

رئیس مؤسسه کار و تأمین اجتماعی

بیست و پنج سال پیش در سال ۱۹۹۰ نخستین گزارش توسعه انسانی با یک مفهوم ساده تدوین شد. - توسعه یعنی گسترش دامنه انتخاب های مردم- به بیان دیگر، توسعه بیش از آنکه به فربه شدن اقتصادها مربوط باشد به غنای زندگی انسان ها مربوط است. کار مبنای اصلی ثروت اقتصادی و غنای زندگی انسان هاست، اما نتیجه کار بیش از آنکه با مفاهیم توسعه انسانی قابل تبیین باشد با مفاهیم اقتصادی توصیف می شود. گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۵ به مباحثی فراتر از رابطه مستقیم کار با غنای زندگی انسان می پردازد.

این گزارش بحث را با طرح یک پرسش اساسی آغاز می کند- کار چگونه می تواند توسعه انسانی را تقویت کند؟ گزارش اخیر مفهوم گسترده ای از کار را واکاوی می کند و فراتر از چارچوب مشاغل، فعالیت هایی مانند کار مراقبتی غیر دستمزدی، کار داوطلبانه و کار خلاق- که همگی در غنای زندگی انسان ها تأثیر مثبتی دارند- پوشش می دهد.

این گزارش بر پیشرفت های شایان توسعه انسانی در ربع قرن اخیر تأکید دارد. امروز انسان ها عمر طولانی تری دارند، کودکان بیشتری در مدارس تحصیل می کنند و جمعیت بیشتری به آب سالم و امکانات فاضلاب پایه دسترسی دارند. درآمد سرانه گر مقیاس جهانی افزایش و فقر کاهش یافته است و همه ی این تحولات به بهبود استاندارد زندگی برای بسیاری از افراد منجر شده است. همچنین، انقلاب دیجیتال انسان ها را در کشور ها و جوامع مختلف به هم مرتبط کرده است. کار از طریق تقویت قابلیت انسان ها به این پیشرفت ها کمک کرده است. کار شایسته نیز برای انسان ها حس کرامت و فرصت مشارکت کامل در جامعه را فراهم کرده است.

البته هنوز چالش های قابل توجهی وجود دارد. از فقر مستمر و نابرابری مشقت بار تا تغییرات اقلیمی و به طور کلی ناپایداری زیست محیطی و مناقشات و بی ثباتی ها، همه این چالش ها، ما را برای مردم در انتخاب کار شایسته ایجاد می کنند و در نتیجه حجم انبوهی از ظرفیت های انسانی به منصف ظهور نمی رسند. این برای برانان، زنان، افراد دارای معلولیت و سایر افرادی که در حاشیه قرار می گیرند اهمیت ویژه ای دارد. این گزارش استدلال می کند که اگر ظرفیت ها، همه افراد از طریق استراتژی های مناسب و سیاست های مطلوب به کار گرفته شوند پیشرفت های انسانی تسریع می شود و شکاف توسعه اندانی کاهش می یابد.

گزارش اخیر یادآوری می کند که بین کار و توسعه انسانی رابطه خود را از پیش تعیین شده وجود ندارد. کیفیت کار عامل مهمی برای تضمین تأثیر مثبت کار در توسعه انسانی است. برخی از کار ها مانند کار کودک، کار جباری و نیروی کار فعال در کار قاچاق، توسعه انسانی را به شدت تخریب می کنند. این نوع کار ها حقوق بشر را نیز عمیقاً نقض می کند. بنابراین، کارگران در مشاغل پرخطر با مخاطرات مختلف مانند بهره کشی، ناامنی و فقدان آزادی و اختیار عمل مواجهند.

همه این موارد در جهان کار که تحت تأثیر جهانی شدن و انقلاب فناوری شاهد تغییرات سریعی است باید بیش از پیش مورد توجه قرار گیرند. جهانی شدن برای عده ای سودمند و برای عده ای دیگر زیان بخش بوده است. انقلاب فناوری فرصت های جدیدی ایجاد کرده ولی چالش های جدیدی نیز به وجود آورده است از جمله این چالش ها قراردادهای کار موقت و کار کوتاه مدت. مرس نام برد که به صورت نامتقارن بین نیروی کار بسیار ماهر و غیر ماهر توزیع شده اند.

این گزارش به نکته مهم دیگری تأکید دارد: زنان در جهان کار- هم در کار درآمدی و هم در کار غیر درآمدی با تبعیض مواجهند. در عرصه کار دستمزدی، آنها در مقایسه با مردان مشارکت کمتری دارند، حقوق کمتری دریافت می کنند، در کارهایی با آسیب پذیری بیشتر کار می کنند و در مناصب مدیریت ارشد و تصمیم گیری ها حضور کمتری دارند. در عرصه کار غیر درآمدی، آنها نسبت نابرابری از کار خانگی و کار مراقبتی را به دوش می کشند.

گزارش اخیر کار پایدار را نیز از انواع دیگر کار تفکیک می کند و تأکید دارد که این نوع کار نه تنها توسعه انسانی را تقویت می کند، بلکه به عنوان واحد ها و اجزای اصلی توسعه پایدار اثرات جانبی منفی و پیامد های ناخواسته مشاغل را کاهش می دهد. این نوع کار فرصت های اشتغال را برای نسل حاضر بدون محدود کردن آن برای نسل های آتی گسترش می دهد.

گزارش استدلال می کند که تقویت توسعه انسانی از مسیر کار به تدوین سیاست ها و استراتژی ها در سه حوزه گسترده- ایجاد فرصت های کار، تضمین رفاه کارگران و انجام اقدامات و مداخلات هدفمند- نیاز دارد.

حوزه اول به استراتژی های اشتغال ملی و بهره برداری از فرصت ها در جهان در حال تغییر کار تأکید دارد، حوزه دوم مباحث مهمی مانند

تضمین حقوق کارگران و مزایای آنها، گسترش حمایت‌های اجتماعی و حل و فصل نابرابری‌ها را پوشش می‌دهد. اقدامات و مداخلات هدفمند نیز باید بر کار پایدار، حل مشکل نابرابری در کار درآمدی و غیر درآمدی و مداخلات ویژه برای گروه‌های خاص - برای مثال، جوانان و افراد دارای معلولیت - تمرکز یابد. فراتر از این موارد، دستور کار مشخصی نیز برای پیگیری «قرارداد جدید اجتماعی»، یک «تفاهم جهانی» و «برنامه کار شایسته» نیز ضروری است.

گزارش امسال، مدت کوتاهی پس از اجلاس توسعه پایدار سازمان ملل ارائه شد که همزمان بین دو اتفاق خاص بود، چرا که اهداف جدید توسعه پایدار در این اجلاس تصویب شد. از جمله هدف ۸ که به طور آشکار بر کار تأکید دارد: تقویت رشد اقتصادی پایدار، فراگیر و مستمر، بهبود اشتغال مولد و فراگیر و کار شایسته برای همگان.

در این بستر باید مباحث جدی و فراگیر دربارهٔ چالش‌هایی که در اثر تغییرات مستمر در جهان کار صورت می‌گیرد دنبال شود. همچنین باید از هر فرصتی برای تقویت رابطهٔ بین کار و توسعه انسانی استفاده شود. طی ۲۵ سال گذشته مفاهیم، گزارش‌ها و شاخص‌های توسعه انسانی، گفتمان‌ها، مباحث زیادی را در سراسر جهان دربارهٔ چالش‌های اجرایی و موضوعات سیاستی به وجود آورده است. من امسال نیز انتظار دارم گزارش خیرانه نظر برخورداری از ظرفیت‌های لازم برای ایجاد گفتمان و تبادل نظر دربارهٔ مفهوم توسعه انسانی و استراتژی‌های مطلوب برای پیشبرد آن مستثنی نخواهد بود.

هلن کلارک

مدیر برنامهٔ عمران سازمان ملل متحد